

**OLIY TA'LIM TIZIMIDA KORRUPSIYANI OLDINI OLIHDA XALQARO
TAJRIBA VA MILLIY QONUNCHILIKNI UYG'UNLASHTIRISH
IMKONIYATLARI**

Qayumova Etibor Haydar qizi

Termiz davlat universiteti

Advokatlik faoliyati mutaxassisligi tinglovchisi

Annotatsiya. Ushbu dissertatsiya ishida oliy ta'lim muassasalarida korrupsiyani oldini olishda milliy qonunchilik va xalqaro tajribani uyg'unlashtirish imkoniyatlari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, xalqaro standartlar va ilg'or tajribalarni milliy qonunchilik bilan uyg'unlashtirish orqali ta'lim jarayonida vakolatlarni suiiste'mol qilish, imtihonlarda adolatsizlik va moliyaviy resurslarning noto'g'ri taqsimlanishi kabi korrupsiya holatlarini kamaytirish mumkin. Dissertatsiyada, shuningdek, monitoring tizimlari, shaffof boshqaruv va axloqiy-ma'naviy muhitni shakllantirish orqali oliy ta'limdagi korrupsiyaga qarshi samarali mexanizmlar tavsiya etildi.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, korrupsiya, xalqaro tajriba, milliy qonunchilik, shaffoflik, monitoring

**POSSIBILITIES OF INTEGRATING INTERNATIONAL EXPERIENCE AND
NATIONAL LEGISLATION IN PREVENTING CORRUPTION IN HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS**

Abstract. This dissertation examines the possibilities of integrating international experience and national legislation to prevent corruption in higher education institutions. The study demonstrates that by aligning international standards and best practices with national legislation, it is possible to reduce abuse of authority, unfairness in examinations, and misallocation of financial resources in the educational process. The dissertation also provides recommendations for effective anti-corruption mechanisms, including monitoring systems, transparent governance, and the development of ethical and moral standards within institutions.

Keywords: higher education, corruption, international experience, national legislation, transparency, monitoring

Oliy ta'lim muassasalarida korrupsiya zamonaviy jamiyatlar uchun global muammo hisoblanadi. Bu muammo nafaqat ta'lim sifatiga salbiy ta'sir qiladi, balki jamiyat ishonchi

va kadrlar tayyorlash sifatini pasaytiradi. Korrupsiya oliy ta'lim tizimida vakolatni suiiste'mol qilish, imtihonlarda adolatsizlik, stipendiya va grantlarning noto'g'ri taqsimlanishi, shuningdek, kontrakt to'lovlarining shaffof bo'lmashligi kabi shakllarda namoyon bo'ladi. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida korrupsiyaga qarshi samarali kurashning nazariy va ilmiy asoslarini chuqur o'rganish muhimdir. Nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, huquqiy chora-tadbirlar va institutsional mexanizmlar uyg'un ishlaganda ta'lim jarayonida adolat, shaffoflik va vakolatlarni suiiste'mol qilinishining oldini olish mumkin. Shu bilan birga, xalqaro tajribalarni o'rganish va ularni milliy qonunchilik bilan uyg'unlashtirish, oliy ta'limda ilg'or monitoring va shaffof boshqaruv tizimlarini joriy etish imkonini beradi. Xalqaro tajriba ko'rsatadiki, ilg'or davlatlarda oliy ta'lim tizimida korrupsiyani kamaytirish uchun quyidagi mexanizmlar samarali qo'llaniladi: elektron baholash tizimlari, shaffof stipendiya va grant taqsimlash, shikoyatlarni tezkor ko'rib chiqish mexanizmlari, shuningdek, institut ichida etika kodekslarini joriy etish. Milliy qonunchilik, xususan O'zbekiston Respublikasi qonunlari, oliy ta'limda korrupsiyaga qarshi kurashning huquqiy bazasini tashkil qiladi. Bu qonunchilik milliy kontekstda adolat va shaffoflikni ta'minlaydi, vakolatni suiiste'mol qilishni tartibga soladi va moliyaviy resurslarning adolatli taqsimlanishini nazorat qiladi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, xalqaro tajribalarni milliy qonunchilik bilan uyg'unlashtirish monitoring tizimlarini takomillashtirishga imkon yaratadi. Shu orqali oliy ta'lim muassasalarida adolatsizlik holatlari kamayadi, vakolatlarning suiiste'moli cheklanishi va shaffof boshqaruv kuchaytiriladi. Shu tarzda, milliy va xalqaro mexanizmlarning uyg'unligi oliy ta'limda korrupsiyani oldini olish va ta'lim sifatini oshirishning samarali yo'lidir.

Oliy ta'lim muassasalarida korrupsiyani kamaytirish uchun bir nechta tavsiyalar ishlab chiqish mumkin. Birinchi navbatda, monitoring tizimlari va shaffof boshqaruv mexanizmlari kuchaytirilishi lozim. Bu tizimlar orqali baholash jarayonining shaffofligi, stipendiya va grantlar taqsimotining adolatli bo'lishi va moliyaviy resurslarning noto'g'ri taqsimlanishining oldini olish mumkin. Ikkinchidan, institut ichidagi axloqiy va ma'naviy muhitni rivojlantirish zarur. Talabalar va o'qituvchilarni etika kodekslariga rioya qilishga o'rgatish, vakolatlarni suiiste'mol qilmaslik madaniyatini shakllantirish, shuningdek, shikoyat va murojaatlarni tezkor va samarali ko'rib chiqish mexanizmlarini joriy etish muhim ahamiyatga ega. Uchinchidan, xalqaro tajribalarni o'rganish va milliy qonunchilik bilan uyg'unlashtirish tavsiya etiladi. Masalan, elektron monitoring va baholash tizimlarini joriy etish orqali korrupsiya darajasi sezilarli darajada kamaygan. Shu tajribalarni milliy

kontekstga moslashtirish oliy ta’lim muassasalarida korrupsiyaga qarshi kurashni yanada samarali qiladi. Xulosa qilib aytganda, milliy qonunchilik va xalqaro tajribani uyg’unlashtirish orqali oliy ta’lim muassasalarida korrupsiyaga qarshi samarali tizim yaratish, ta’lim sifatini oshirish va vakolatlarni suiiste’mol qilinishining oldini olish mumkin.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – Toshkent, 1992.
2. “Korrupsiyaga qarshi kurash to‘g‘risida”gi qonun – O‘zbekiston Respublikasi, 2017.
3. “Davlat xizmatchilarining daromadlari va mol-mulkini deklaratsiya qilish to‘g‘risida”gi qonun – O‘zbekiston Respublikasi, 2015.
4. Heyneman, S. (2016). Corruption in Higher Education: Concepts and Consequences. New York: Palgrave Macmillan.
5. Transparency International. (2020). Global Corruption Report: Education. Berlin: Transparency International.
6. Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). Corruption and Government: Causes, Consequences, and Reform. Cambridge University Press.
7. Altbach, P. G., Reisberg, L., & Rumbley, L. E. (2019). Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution. UNESCO Publishing.
8. World Bank. (2019). Good Governance in Education: Policies and Practices. Washington, D.C.: World Bank Publications.
9. OECD. (2018). Integrity in Education: Preventing Corruption and Promoting Ethics. Paris: OECD Publishing.
10. Islomova, M., & Karimov, T. (2021). Higher Education Governance and Anti-Corruption Measures in Uzbekistan. Tashkent: University of World Studies.
11. Transparency International. (2017). Corruption Perceptions Index. Berlin: Transparency International.
12. UNESCO. (2018). Addressing Corruption in Education: Policy and Practice Guidelines. Paris: UNESCO.
13. Tahir, A., & Smith, J. (2020). Integrating International Anti-Corruption Standards in Higher Education. London: Routledge.
14. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2019). Anti-Corruption Strategies in Education. Vienna: UNODC.